

GEORGIA'S STRATEGIC PRIORITIES IN REGIONAL INTEGRATION AMID GLOBAL CHALLENGE

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: August 24, 2025
Published: September 11, 2025
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC20032025-19

Shota Veshapidze

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University ORCID iD:
<https://orcid.org/0000-0003-0933-3648> E-mail:
shota.veshapidze@tsu.ge

Lela Jamagidze

Doctor of Economics, Associate Professor, Ivane
Javakhishvili Tbilisi State University
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0008-1103-9476>
E-mail: lela.jamagidze@tsu.ge

Levan Kereselidze

Doctor of Business Administration,
Assistant Professor, Ivane Javakhishvili
Tbilisi State University
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0003-8879-2339>
E-mail: levan.kereselidze@tsu.ge

Ramaz Futkaradze

Doctor of Economics, Associate Professor,
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
E-mail: ramaz.putkaradze@tsu.ge

ABSTRACT

Relevance of the topic: The contemporary global context represents a polycrisis reality encompassing armed conflicts, climate change, energy security concerns, economic instability, and growing technological inequality. These realities place particular emphasis on the importance of regional integration, especially for small and medium-sized countries such as Georgia. Located at a strategically significant geographic crossroads between East and West, Georgia views regional integration as a strategic path to development and a means of strengthening its position within the global system. The current geopolitical and economic environment, including the impact of the COVID-19 pandemic and the Russia-Ukraine war, presents both new risks and a necessity for deepened international cooperation for Georgia.

Goal of the study: The aim of the study is to explore modern trends in regional integration and to identify Georgia's strategic priorities in this process. Based on the analysis, the goal is to determine Georgia's targeted directions for economic, political, and social development, which will support the country in achieving sustainable development under global challenges.

Subject of the research: The subject of the research is Georgia and its participation in regional integration processes. It is studied through the lenses of the modern forms of regional integration, theoretical paradigms, and their economic and political impact on Georgia's development.

Theoretical and practical significance: Theoretically, the paper contributes to the analysis of integration theories under modern conditions and offers a discussion of a practical implementation model based on the example of Georgia. Practically, the results of the research can play a significant role in the planning of national economic policies, foreign strategies, investment attraction mechanisms, and the education system. Moreover, the paper is useful for academic programs related to global economics, international relations, and business administration.

Findings and discussion: The research revealed that regional integration presents both challenges and opportunities for Georgia. The country's active engagement in platforms such as the EU Association Agreement and DCFTA, TRACECA, the Middle Corridor, and Black Sea regional cooperation provides opportunities for economic diversification, trade expansion, energy independence, and the strengthening of its transit function. The share of EU countries in Georgia's export structure and the volume of foreign direct investment have increased over the last decade, indicating a positive economic impact from integration. However, challenges remain, including internal institutional weaknesses, occupied territories, and excessive dependence on certain markets. Achievements in the energy and transportation sectors highlight Georgia's potential to become a key hub in regional infrastructure networks.

Conclusion: Regional integration represents a vital path for Georgia's long-term development and active participation in the global system. However, success in this process requires a consistent economic strategy, strengthened institutional reforms, and public consensus on Western integration. Georgia's success will largely depend on how effectively it manages the allocation of resources, handles geopolitical risks, and develops an inclusive economic model.

Keywords: Georgia, regional integration, economic development, European Union, global challenges, transit potential, Black Sea region, single market, infrastructure projects.

REFERENCES:

1. Adarov, A., & Havlik, P. (2016). Benefits and costs of DCFTA: Evaluation of the impact on Georgia, Moldova and Ukraine. The Vienna Institute for International Economic Studies (wiiw). <https://wiiw.ac.at>
2. Baier, S. L., & Bergstrand, J. H. (2007). Do free trade agreements actually increase members' international trade? *Journal of International Economics*, 71(1), 72–95. <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2006.02.005>
3. Badinger, H., & Breuss, F. (2011). The quantitative effects of European post-war economic integration. *Review of World Economics*, 147(2), 207–247. <https://doi.org/10.1007/s10290-011-0084-3>
4. Balassa, B. (1961). *The theory of economic integration*. Homewood, IL: Richard D. Irwin. https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781136646317_A23860489/preview-9781136646317_A23860489.pdf
5. Baldwin, R. (2016). *The great convergence: Information technology and the new globalization*. Harvard

University Press.

6. Baldwin, R., & Wyplosz, C. (2020). *The economics of European integration* (6th ed.). London: McGraw-Hill Education.

7. Basilia, T., Silagadze, A., & Chikvaidze, T. (2001). *Post-socialist transformation: Georgian economy at the turn of the 21st century* (V. Papava, Ed.). Tbilisi. (In Georgian)

8. Beyer, R., Li, C. Y., & Weber, S. (2025). *Economic benefits from deep integration: 20 years after the 2004 EU enlargement* (IMF Working Paper). International Monetary Fund.

9. Colacito, R., & Croce, M. M. (2010). The short and long run benefits of financial integration. *American Economic Review*, 100(2), 527–531. <https://doi.org/10.1257/aer.100.2.527>

10. Collyer, M., Hinger, S., & Schweitzer, R. (2020). Politics of (Dis)Integration – An introduction. In S. Hinger & R. Schweitzer (Eds.), *Politics of (Dis)Integration* (pp. 1–18). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-25089-8_1

11. De Grauwe, P. (2018). *Economics of monetary union* (12th ed.). Oxford: Oxford University Press.

12. El-Agraa, A. M. (2011). *The European Union: Economics and policies* (9th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

13. Emerson, M., & Kovziridze, T. (2019). *EU-Georgia DCFTA: Results after 5 years and perspectives*. 3DCFTAs.eu. <https://3dcftas.eu/op-eds/eu-georgia-dcfta-results-after-5-years-and-perspectives>

14. European Commission. (2012). *EU-Georgia Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA)*. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/georgia_en

15. Felipe, J., Kumar, U., & Abdon, A. (2014). How rich countries became rich and why poor countries remain poor: It's the economic structure ... duh! *Japan and the World Economy*, 29, 46–58.

16. Freund, C., & Ornelas, E. (2010). Regional trade agreements. *Annual Review of Economics*, 2, 139–167. <https://doi.org/10.1146/annurev.economics.102308.124451>

17. Fuenfzig, M. (2016). *A quantitative assessment of the proposed China-Georgia free trade agreement*.

18. Gehler, M. (2022). Integration and disintegration: Different types of Europeanization... In *Reconsidering Europeanization*. De Gruyter.

19. Government of Georgia. (2023, August 15). *On*

the approval of the National Transport and Logistics Strategy of Georgia... <http://matsne.gov.ge/document/view/5895599>

20. Grossman, G. M., & Helpman, E. (1991). *Innovation and growth in the global economy*. MIT Press.

21. Gurova, I. (2014). *World economy*. Tbilisi. (In Georgian)

22. Haas, E. B. (1970). The Study of Regional Integration... *International Organization*, 24(4), 607–646. <http://www.jstor.org/stable/2706149>

23. Jamagidze, L. (2019). Import of institutions in the field of Georgia-EU trade relations. *Economy and Business*, (3), 199–216. (in Georgian)

24. Jamagidze, L. (2020). Trade policy directions in response to new challenges... *Globalization and Business*, (9), 70–76. (in Georgian)

25. Karchava, L., Nanuashvili, I., Zoidze, G., & Veshapidze, S. (2025). Georgia's Strategic Role in Eurasian Transport... *The New Economist*, 20(2), 40–53.

26. Karchava, L., Veshapidze, S., & Tsikelashvili, S. (2025). Georgia's Perspective in the Context of Developing Economic Relations... *The New Economist*, 20(1), 8–23. (In Georgian)

27. Lomia, E., 2021. China's Belt And Road Initiative And Georgia: A Short Overview. *Journal of Liberty and International Affairs*, 7(3), pp.373-385

28. Lomia, E., 2020. The Evaluation of Russia's foreign policy towards Georgia following the 'Rose Revolution'. *Journal of Liberty and International affairs*, 6(1), pp.112-128

29. Lomia, E. and Karchava, L., 2021. Georgian ethno-political conflict as a subject of confrontation between the USA and Russia. *Journal of Liberty and International Affairs*, 7(2), pp.90-102

30. Machlup, F. (1977). *A history of thought on economic integration*. New York: Columbia University Press.

31. Masclanis, F. (2025). Georgia's integration into the European Union: A synergy of mutual interests. *Globalization and Business*, 19. <https://doi.org/10.35945/gb.2025.19.012>

32. Mekvabishvili, E. (2021). *Challenges of economic crisis in the world and in Georgia*. Tbilisi. (in Georgian)

33. Mgebrishvili, M. (2020). *Economic analysis of Georgia's free trade agreements with EU and China*. PMC Research Center. (in Georgian)

34. Papava, V. (2001). Georgia's international economic function. *Social Economy*, (5). (in Georgian)

35. Papava, V. (2020). *Becoming European: Chal-*

lenges for Georgia in the twenty-first century. iUniverse.

36. Papava, V. (2020, August 6). Georgia's European way during the period of pandemic deglobalization. *Rondeli Blog*. <https://gfsis.org.ge/blog/view/1091>

37. Papava, V. (2021, October 18). On pseudo deglobalization, Silk Road of global value chains... *Eurasia Review*. <https://www.eurasiareview.com/18102021-on-pseudo-de-globalization-silk-road-of-global-value-chains-and-role-of-georgia/>

38. Papava, V. (2025). The Middle and Zangezur Corridors: Alternatives... *International Core Academy of Sciences and Humanities*. <https://www.coreacad.org/upload/file/20250914/6389340983450501816257595.pdf>

39. Papava, V., & Tapladze, T. (2012). On economic relations between Georgia and Russia. *Ekonomisti*, (1).

40. Pelkmans, J. (2016). *European integration: Methods and economic analysis* (4th ed.). Harlow, UK: Pearson Education.

41. Putkaradze, R. (2017). *The European Free Trade Association and Georgia*. (In Georgian)

42. Schmitter, P. C., & Lefkofridi, Z. (2015, July 8–10). *Neo-functionalism as a theory of disintegration*. 22nd CES Conference.

43. Shengelia, T. (2022). Economic development of the South Caucasus countries during the COVID-19 pandemic. *Collected Papers*, 363–370.

44. Silagadze, A., & Zubiashvili, T. (2015). Parameters of the EU and post-Soviet Georgia's economy. *International Journal of Business and Management Studies*.

45. Silagadze, A., Atanelishvili, T., & Silagadze, N. (2022). Covid depression and search for a new paradigm. *Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences*, 16(1), 121–125.

46. Silagadze, A., Mekvabishvili, E., Gaganidze, G., Atanelishvili, T., & Chikviladze, M. (2024). Adaptation of economic policies... *Scientific Bulletin of Mu-*

kachevo State University, 11(4), 106–119. <https://doi.org/10.52566/msu-econ4.2024.106>

47. Silagadze, A., Mekvabishvili, E., Gaganidze, G., Atanelishvili, T., & Chikviladze, M. (2024). Long-term consequences of socio-economic and tax policies... *Scientific Herald of Uzhhorod University*, (56), 2422–2433. <https://doi.org/10.54919/physics/56.2024.242wm2>

48. Tinbergen, J. (1954). *International economic integration*. Amsterdam: Elsevier. <https://repub.eur.nl/pub/15343/SECOND%20PART.PDF>

49. Venables, A. J. (2003). Winners and losers from regional integration agreements. *The Economic Journal*, 113(490), 747–761. <https://doi.org/10.1111/1468-0297.t01-1-0015>

50. Veshapidze, S., Bakhtadze, L., Putkaradze, R., Kharitonashvili, J., Danelia, I., Lominashvili, M., & Chantladze, N. (2024). *Contemporary international economic relations of Georgia: Monograph*. Tbilisi: Smarty. (In Georgian)

51. Veshapidze, S., Jamagidze, L., Kereselidze, L., Putkaradze, R., Daudishvili, T., Kitashvili, S., & Megreladze, G. (2025). *Georgia's European integration prospects: Monograph*. Tbilisi: Smarty. (In Georgian)

52. Veshapidze, S., Kereselidze, L., & Tsirdava, N. (2024). *Decarbonization of energy and challenges of sustainable development of Georgia*. (In Georgian)

53. Veshapidze, S., & Karchava, L. (2022). Contradictions of Globalization under the COVID-19 Pandemic. *Bull. Georg. Natl. Acad. Sci*, 16(4), 152–157.

54. Veshapidze, S., & Putkaradze, R. (2023). Georgia's international economic relations... *Ekonomisti*, (1), 58–69.

55. Viner, J. (1950). *The customs union issue*. Carnegie Endowment for International Peace.

56. World Bank. (2023). *The Middle Trade and Transport Corridor: Policies and Investments to Triple Freight Volumes and Halve Travel Time by 2030*

57. WIPO. (2025). *Global Innovation Index 2025*.

საქართველოს სტრატეგიული პრიორიტეტები რეგიონულ ინტეგრაციაში გლობალური გამოწვევების ფონზე

შოთა ვეშაბიძე

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;

ლელა ჯამაგაძე

ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ივანე ჯავახიშვილის
სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;

ლევან კერესელიძე

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;

რამაზ ფუტყარაძე

ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი

თემის აქტუალობა: თანამედროვე გლობალური კონტექსტი წარმოადგენს პოლიკრიზისულ რეალობას, რომელიც მოიცავს შეიარაღებულ კონფლიქტებს, კლიმატის ცვლილებას, ენერგეტიკულ უსაფრთხოებას, ეკონომიკურ არასტაბილურობას და ტექნოლოგიური უთანასწორობის ზრდას. ეს ყოველივე განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს რეგიონული ინტეგრაციის პროცესებს, ქმნის ახალ მოთხოვნებს და შესაძლებლობებს განსაკუთრებით მცირე და საშუალო ზომის ქვეყნებისათვის, როგორცაა საქართველო. ქვეყანა, რომელიც მდებარეობს სტრატეგიულად მნიშვნელოვან გეოგრაფიულ პუნქტზე აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის, განიხილავს რეგიონულ ინტეგრაციას როგორც განვითარების სტრატეგიულ გზას და გლობალურ სისტემაში საკუთარი პოზიციის განმტკიცების საშუალებას. თანამედროვე გეოპოლიტიკური და ეკონომიკური კონტექსტი, მათ შორის COVID-19-ის პანდემიისა და რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენა, საქართველოსთვის წარმოშობს როგორც ახალ რისკებს, ისე თანამშრომლობის გაღრმავების აუცილებლობას.

ნაშრომის მიზანი: კვლევის მიზანია, გაანალიზოს რეგიონული ინტეგრაციის თანამედროვე ტენდენციები და საქართველოს ჩართულობის სტრატეგიული პრიორიტეტები ამ პროცესში. ის მიზნად ისახავს ანალიზის საფუძველზე განსაზღვროს საქართველოს ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური განვითარების მიზნობრივი მიმართულებები, რაც დაეხმარება ქვეყანას გლობალური გამოწვევების პირობებში მდგრადი განვითარების მიღწევაში. კვლევის საგანი და ობიექტი: კვლევის ობიექტია საქართველო და მისი მონაწილეობა რეგიონულ ინტეგრაციულ პროცესებში, ხოლო საგანი — რეგიონული ინტეგრაციის თანამედროვე ფორმები, თეორიული პარადიგმები და მათი ეკონომიკური და პოლიტიკური გავლენა საქართველოს განვითარებაზე.

თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა: თეორიული თვალსაზრისით, ნაშრომი ავითარებს ინტეგრაციის თეორიების ანალიზს თანამედროვე პირობებში და იძლევა კონკრეტულ მაგალითზე (საქართველო) მისი პრაქტიკული იმპლემენტაციის მოდელის განხილვას. პრაქტიკულად, კვლევის შედეგებს შეუძლია მნიშვნელოვანი როლი ითამაშოს ეროვნული ეკონომიკური პოლიტიკის, საგარეო სტრატეგიების, ინვესტიციების მოზიდვის მექანიზმების და განათლების სისტემის დაგეგმვის პროცესებში. გარდა ამისა, ნაშრომი იქნება სასარგებლო აკადემიური პროგრამებისთვის, რომლებიც ეხება მსოფლიო ეკონომიკას, საერთაშორისო ურთიერთობებს და ბიზნეს ადმინისტრირებას.

შედეგები და დისკუსია: კვლევამ გამოავლინა, რომ რეგიონული ინტეგრაცია საქართველოსთვის არის ერთდროულად გამოწვევაც და შესაძლებლობაც. ქვეყნის აქტიური მონაწილეობა ისეთ პლატფორმებში,

როგორიცაა ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულება და DCFTA, TRACECA, შუა დერეფანი და შავი ზღვის რეგიონული თანამშრომლობა, იძლევა ეკონომიკური დივერსიფიკაციის, სავაჭრო ექსპანსიის, ენერგეტიკული დამოუკიდებლობისა და სატრანზიტო ფუნქციის გაძლიერების საშუალებას. საქართველოს ექსპორტის სტრუქტურაში ევროკავშირის ქვეყნების წილი და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა გაიზარდა ბოლო ათწლეულში, რაც მიუთითებს ინტეგრაციის პოზიტიურ ეკონომიკურ გავლენაზე. იმავდროულად, გამონაკვეთად რჩება: შიდა ინსტიტუციური სისუსტეები, ოკუპირებული ტერიტორიები და გლობალურ პარტნიორებზე გადაჭარბებული დამოკიდებულება. შრომის ბაზრის და მცირე მენარმეობის მიმართულებით რეგიონულმა ინტეგრაციამ შექმნა ახალი შესაძლებლობები, თუმცა რჩება პროფესიული განათლების გაუმჯობესების და შრომის მობილობის გაზრდის საჭიროება. ენერგეტიკულ და სატრანსპორტო სექტორებში მიღწეული შედეგები მიუთითებს საქართველოს პოტენციალზე გახდეს მნიშვნელოვანი კვანძი რეგიონულ ინფრასტრუქტურულ ქსელებში.

დასკვნა: რეგიონული ინტეგრაცია წარმოადგენს საქართველოს გრძელვადიანი განვითარებისა და გლობალურ სისტემაში აქტიური მონაწილეობის აუცილებელ გზას. თუმცა ამ პროცესში წარმატების მიღწევისთვის საჭიროა თანმიმდევრული ეკონომიკური სტრატეგია, ინსტიტუციური რეფორმების გაძლიერება და საზოგადოებრივი კონსენსუსი დასავლურ ინტეგრაციაზე. საქართველოს წარმატება მნიშვნელოვნად იქნება დამოკიდებული იმაზე, თუ რამდენად მოახერხებს იგი რესურსების ოპტიმალურად განაწილებას, გეოპოლიტიკური რისკების ეფექტიან მართვას და ინკლუზიური ეკონომიკური მოდელის განვითარებას.

საკვანძო სიტყვები: საქართველო, რეგიონული ინტეგრაცია, ეკონომიკური განვითარება, ევროკავშირი, გლობალური გამოწვევები, სატრანზიტო პოტენციალი, შავი ზღვის რეგიონი, ერთიანი ბაზარი, ინფრასტრუქტურული პროექტები.

შესავალი

თემის აქტუალობა. დღევანდელი მსოფლიო დინამიკურად ცვალებად, პოლიკრიზისულ რეალობაშია მოქცეული, სადაც ისეთი გლობალური გამოწვევები, როგორიცაა შეიარაღებული კონფლიქტები, კლიმატის ცვლილება, ენერგეტიკული უსაფრთხოება, ციფრული უთანასწორობა, გლობალური ეკონომიკური არასტაბილურობა და სოციალური პოლარიზაცია, საერთაშორისო თანამშრომლობისა და ერთობლივი მოქმედების გარდაუვალ აუცილებლობას აჩვენებს. ამ პროცესების ფონზე, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ხდება რეგიონული ინტეგრაცია, როგორც მრავალმხრივი თანამშრომლობის ერთ-ერთი ეფექტური ფორმა.

2008 წლის გლობალური ფინანსური კრიზისის შემდეგ, მსოფლიო ეკონომიკაში შეინიშნება რეგიონალიზაციის და ინტეგრაციის პროცესების ახალი ტალღა. აღნიშნულ პროცესებს კიდევ უფრო მეტი სისწრაფე და მნიშვნელობა შეეძინა COVID-19-ის პანდემიის, ასევე 2022-2024 წლების გეოპოლიტიკური დაძაბულობების ფონზე (რუსეთ-უკრაინის ომი, ენერგორესურსების გადანაწილების გეოპოლიტიკა, გლობალური მიწოდების ჯაჭვების ცვლილება და ა.შ.). ამის ფონზე რეგიონული ინტეგრაციის ძველი მოდელები ცვლილების საჭიროების წინაშე დგას, ხოლო ახალი და მოქნილი თანა-

მშრომლობის ფორმები ექცევა სახელმწიფოების ინტერესის ცენტრში.

საქართველო, რომელიც სტრატეგიულად უმნიშვნელოვანეს გეოგრაფიულ პოზიციაზეა მოქცეული — აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის დამაკავშირებელ გზაზე, — რეგიონული ინტეგრაციის პროცესებში ჩართვას როგორც ეკონომიკური განვითარების, ისე გეოპოლიტიკური სტაბილურობის ერთ-ერთ ძირითად ინსტრუმენტად აღიქვამს. საქართველოსთვის აქტუალური გახდა არა მხოლოდ ევროპულ სტრუქტურებთან და ევროკავშირთან დაახლოება, არამედ სხვა რეგიონულ ინიციატივებში აქტიური მონაწილეობა: შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობა (BSEC), ევრაზიული სივრცის გარკვეული ფორმატები, აზიის ინფრასტრუქტურული პროექტები, მათ შორის ჩინეთის "ერთი სარტყელი, ერთი გზის" ინიციატივა. რეგიონული ინტეგრაციის პროცესებში საქართველოს ჩართულობის ანალიზი მეტად მნიშვნელოვანია ისეთი კრიტიკული ასპექტების გამო, როგორიცაა: ქვეყნის საგარეო ეკონომიკური პოლიტიკის ოპტიმიზაცია, სავაჭრო ურთიერთობების დივერსიფიკაცია, სატრანზიტო პოტენციალის რეალიზება, ენერგეტიკული დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა და საგარეო ინვესტიციების მოზიდვა. ამავდროულად, მნიშვნელოვანია მკაფიოდ

განისაზღვროს ქვეყნის სტრატეგიული პრიორიტეტები გლობალურ და რეგიონულ დონეზე, რათა მაქსიმალურად იქნას ათვისებული არსებული შესაძლებლობები და მინიმუმამდე იყოს დაყვანილი არსებული გეოპოლიტიკური რისკები.

კვლევის სიახლე. ნარმოდგენილი კვლევა ახალი გეოპოლიტიკური რეალობის გათვალისწინებით აანალიზებს რეგიონული ინტეგრაციის პროცესების თანამედროვე ტენდენციებს და საქართველოს როლს ამ პროცესში. კვლევის სიახლე გამოიხატება შემდეგში: ინტეგრაციის ახალი ფორმებისა და მექანიზმების შესწავლაში; საქართველოსთვის ეკონომიკური შესაძლებლობების იდენტიფიცირებაში თანამედროვე რეგიონულ კონტექსტში; ქვეყნის სტრატეგიული განვითარებისთვის პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრაში; რეგიონული თანამშრომლობის სამართლებრივი და ინსტიტუციური ჩარჩოების შეფასებაში; ინტეგრაციის გავლენის ანალიზში საქართველოს ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სოციალურ სისტემებზე.

ნაშრომის მიზანი და ამოცანები. კვლევის მიზანია რეგიონული ინტეგრაციის თანამედროვე თავისებურებების ანალიზი და საქართველოს მონაწილეობის პრიორიტეტების იდენტიფიცირება, რაც დაეხმარება ქვეყნის ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური განვითარების სტრატეგიული მიმართულებების განსაზღვრას. დასახული მიზნიდან გამომდინარე კვლევის ამოცანებია: რეგიონული ინტეგრაციის ფორმებისა და თეორიული საფუძვლების სისტემატიზაცია; ინტეგრაციის გავლენის შეფასება ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ურთიერთობებზე; საქართველოს ინტეგრაციის ისტორიული და მიმდინარე პროცესების ანალიზი; საქართველოს ძირითადი პარტნიორების როლის შეფასება რეგიონულ კონტექსტში; ინტეგრაციის შესაძლებლობებისა და გამოწვევების იდენტიფიცირება; ეფექტიანობის შეფასება: სავაჭრო ურთიერთობები, FDI, ინფრასტრუქტურა; ინტეგრაციის მომავალი ტენდენციების ანალიზი და სტრატეგიული რეკომენდაციების შემუშავება. კვლევის ობიექტია საქართველო და მისი ჩართულობა რეგიონული ინტეგრაციის პროცესებში. კვლევის საგანს კი შეადგენს რეგიონული ინტეგრაციის თანამედროვე თავისებურებები და მათი გავლენა საქართველოს ეკონომიკურ და პოლიტიკურ განვითარებაზე.

ნაშრომში გამოყენებული იქნება მრავალმხრივი მეთოდოლოგიური მიდგომა: თეორიული ანალიზი – ინტეგრაციის ძირითადი თეორიების და პარა-

დიგმების შესასწავლად; დოკუმენტური კვლევა – ოფიციალური შეთანხმებებისა და ორგანიზაციების ანგარიშების საფუძველზე; სტატისტიკური ანალიზი – მონაცემების გამოყენება ინტეგრაციის ეფექტურობის შეფასებისთვის; კომპარატიული ანალიზი – საქართველოს შედარება სხვა რეგიონულ სახელმწიფოებთან. კვლევის მნიშვნელობა. თეორიული თვალსაზრისით ნაშრომი შეაფასებს რეგიონული ინტეგრაციის თეორიულ ბაზას საქართველოს მაგალითზე და გააფართოებს ნარმოდგენას თანამედროვე ეკონომიკური ინტეგრაციის ტრანსფორმაციის შესახებ. კვლევის შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნეს: საქართველოს საგარეო და ეკონომიკური პოლიტიკის დაგეგმვაში; რეგიონულ და საერთაშორისო მოლაპარაკებებში ქვეყნის ინტერესების უკეთ წარმოსაჩენად; საგანმანათლებლო და აკადემიური დისციპლინების სწავლების პროცესში (მსოფლიო ეკონომიკა, საერთაშორისო ურთიერთობები, საერთაშორისო ბიზნესი და სხვ.).

1. რეგიონული ინტეგრაციის თეორიული საფუძვლა. ეკონომიკური ინტეგრაციის სარგებელი

რეგიონული ინტეგრაცია თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ტენდენციაა. ის გულისხმობს ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის პროცესს ეკონომიკურ, პოლიტიკურ, სოციალურ და ინსტიტუციურ დონეზე, რაც მიზნად ისახავს საერთო ინტერესების გარშემო რესურსების კონსოლიდაციასა და განვითარების საერთო სტრატეგიის ჩამოყალიბებას.

რეგიონული ინტეგრაცია მრავალგანზომილებიანი ცნებაა და მისი ინტერპრეტაცია დამოკიდებულია იმ კონტექსტზე, თუ როგორ ვაკვირდებით მას — ეკონომიკური, პოლიტიკური, იურიდიული თუ კულტურული ჭრილიდან. მისი ძირითადი მიზნებია: ეკონომიკური ეფექტიანობის ზრდა (ეკონომიების მასშტაბის პრინციპზე დაყრდნობით); ვაჭრობის ხელშეწყობა და საბაჟო ბარიერების შემცირება; ინვესტიციების მოზიდვა და ახალი ბაზრების ათვისება; გეოპოლიტიკური უსაფრთხოების განმტკიცება; რეგიონის სტაბილურობის უზრუნველყოფა (გუროვა, 2014). რეგიონული ინტეგრაციის შესახებ მეცნიერებაში არსებობს ორი ძირითადი მიდგომა: ეკონომიკური მიდგომა — ინტეგრაციას განიხილავს, როგორც თავისუფალი ვაჭრობის და საბაჟო კავშირის შექმნის პროცესს (კლასიკური ლიბერა-

ლური ეკონომიკური თეორიების საფუძველზე); პოლიტიკურ-ეკონომიკური მიდგომა — აქცენტს აკეთებს არა მხოლოდ ეკონომიკურ სარგებელზე, არამედ ინტეგრაციის პოლიტიკურ ასპექტებზე: გადაწყვეტილების მიღების მექანიზმებზე, სუვერენიტეტის საკითხსა და საერთო ინსტიტუტების ჩამოყალიბებაზე.

რეგიონული ინტეგრაციის თეორიები ჩამოყალიბდა მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში, როდესაც გაჩნდა საჭიროება საერთაშორისო ეკონომიკური თანამშრომლობის ახალი ფორმების გამონახვისა. გამოირჩევა ბელასასა და ვაინერის თეორიები. ჯ. ვაინერმა პირველმა შეიმუშავა "ვაჭრობის გადანაცვლებისა" (trade creation) და "ვაჭრობის გადართვის" (trade diversion) ცნებები. ვაინერის მოდელი სტატიკურია - წარმოების ფაქტორები, ტექნოლოგია და ცოდნა, ასევე, გემოვნება და სხვა ეკონომიკური ცვლადები მის მოდელში მუდმივია. ის საბაჟო კავშირის ფარგლებში ვაჭრობის შექმნისა და ვაჭრობის გადართვის ეფექტებს ახასიათებს. ვაჭრობის შექმნა ნაკლებად ეფექტიანი სამამულო დარგებიდან საბაჟო კავშირის წევრი ქვეყნების მეტად ეფექტიანი დარგებისკენ ვაჭრობის გადანაცვლებას უკავშირდება, ხოლო ვაჭრობის გადართვა მაღალეფექტიანი მესამე ქვეყნების დარგებიდან წევრი ქვეყნების ნაკლებად ეფექტიანი დარგების მიმართულებით ვაჭრობის გადანაცვლებაა. სარგებლისა და დანაკარგების შეფასება სწორედ ამ ორი ეფექტის შეჯერებით ხდება. (Viner, 1950).

მისგან განსხვავებით, ბ. ბალასას მოდელი ეკონომიკური ინტეგრაციის წარმოაჩენს როგორც დინამიკურ პროცესს, როდესაც ქვეყნები მოტივირებული არიან თანდათანობით გააღრმავონ ეკონომიკური ინტეგრაცია სავაჭრო ინტეგრაციიდან პოლიტიკურ ინტეგრაციამდე. ეს მოდელი შესაძლებლობას იძლევა გაანალიზდეს ინტეგრაციის მრავალმხრივი მიმართულებები, როგორც ეკონომიკური, ისე ინსტიტუციური და პოლიტიკური, ამასთან, შეფასდეს ამ პროცესში პოლიტიკის კოორდინაციის როლი და მისგან გამომწვეული არაერთგვაროვანი შედეგებიც. (Balassa, 1961).

ნეოფუნქციონალიზმი წარმოადგენდა რეაქციას ფუნქციონალიზმის ნაკლებობაზე. ე.ჰაასის მტკიცებით, ინტეგრაცია იწვევს "გადაღინების ეფექტს" (spill-over effect) – ეკონომიკური ინტეგრაცია მექანიკურად გადადის პოლიტიკურ ინტეგრაციაზე. (Haas, 1970).

ლიბერალური ინტეგრაციის მოდელელები აქცე-

ნტი კეთდება ინსტიტუციური ჩართულობის, ღია ბაზრების, სამართლებრივი ჩარჩოების გაძლიერების და დემოკრატიული პროცესების სინერგიაზე. ევროკავშირი აღიქმება როგორც ასეთი ტიპის წარმატებული მაგალითი. (Masclanis, 2025).

რეალისტური თეორიები ინტეგრაციას განიხილავენ, როგორც სახელმწიფოების ძალაუფლების ბალანსის ინსტრუმენტს და არა მხოლოდ ეკონომიკური კეთილდღეობის მიღწევის გზას. დღეს მნიშვნელოვანია ახალი რეგიონალიზმი და ტრანსრეგიონალიზმი. ცივი ომის დასრულების შემდეგ გაჩნდა ახალი რეგიონალიზმის ტალღა – ინიციატივები, რომლებიც არ ეფუძნებოდა მხოლოდ ეკონომიკურ უპირატესობებს, არამედ ითვალისწინებდა პოლიტიკური, უსაფრთხოების, კულტურული, ეკოლოგიური და გლობალური მმართველობის საკითხებსაც. ახალი რეგიონალიზმისთვის დამახასიათებელია: რეგიონული ინიციატივების მრავალმხრივობა და არაიერარქიული ბუნება; კერძო სექტორის, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ჩართულობა; გლობალიზაციასთან ადაპტაციის მცდელობა, და არა მისგან თავის დაღწევა. ტრანსრეგიონალიზმი კი წარმოადგენს პროცესს, როდესაც რეგიონული ინტეგრაცია სცდება ერთი რეგიონის გეოგრაფიულ საზღვრებს და ცდილობს სხვადასხვა რეგიონის დაკავშირებას საერთო პროექტებისა და პლატფორმების საფუძველზე (მაგ., „ერთი სარტყელი – ერთი გზა“, „ბრიკსი“ (BRICS), რომელიც ამჟამად უკვე ათ ქვეყანას აერთიანებს და სხვა).

რეგიონული ინტეგრაცია მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საერთაშორისო ეკონომიკურ სისტემაზე, რადგან ცვლის ვაჭრობის გეოგრაფიულ სტრუქტურას; ქმნის ახალ სატრანზიტო დერეფნებსა და ენერგეტიკულ ალიანსებს; აჩენს კონკურენტულ ზონებს და ნორმატიულ განსხვავებებს; გავლენას ახდენს გლობალურ ძალთა ბალანსზე. რეგიონული ინტეგრაცია ასევე გარდაქმნის მსოფლიო ეკონომიკის მმართველობის სტრუქტურებს: რეგიონული გაერთიანებები ხშირად იქცევიან გლობალური მოლაპარაკებების სუბიექტებად (მაგ., EU, WTO-ში, ან ASEAN საგარეო ვაჭრობის მოლაპარაკებებში).

ეკონომიკური ინტეგრაციის გავლენის შედეგები უკავშირდება იმას, თუ რა სახის ცვლილებები მოხდება ვაჭრობის მიმართულებებში, წარმოების სპეციალიზაციის სტრუქტურაში, მსპ-ს ზრდაში, კონკურენციაში, ამოქმედდება თუ არა მასშტაბის ეფექტი და ვაჭრობის პირობების ცვლილება იქნება

თუ არა დადებითი. ინტეგრაციით გამოწვეული სარგებელი, უმთავრესად, შემდეგ მაჩვენებლებში ვლინდება:

1. საერთაშორისო ვაჭრობის მოცულობის ზრდა – ინტეგრაციის ფარგლებში ტარიფებისა და არასაბაჟო ბარიერების შემცირება უწყობს ხელს ექსპორტისა და იმპორტის და მთლიანად სავაჭრო ბრუნვის ზრდას. თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებები მნიშვნელოვნად ზრდიან ორმხრივ სავაჭრო ნაკადებს, რაც ეტაპობრივად, დროთა განმავლობაში მიიღწევა.

2. მთავარ სავაჭრო პარტნიორებთან ეკონომიკური კავშირების გაღრმავება – ქვეყნები თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებებს შემთხვევითად არ ქმნიან, არამედ ერთიანდებიან იმ პარტნიორებთან, ვისთანაც უკვე აქვთ მჭიდრო სავაჭრო და სტრატეგიული თანამშრომლობა (Baier & Bergstrand, 2007). რეგიონული ინტეგრაციის შედეგად, ნევრ ქვეყნებს შორის სავაჭრო დამოკიდებულება იზრდება. ეს აისახება ვაჭრობის გეოგრაფიული სტრუქტურის ცვლილებით და კონკრეტული რეგიონების წილის ზრდით საგარეო ვაჭრობის საერთო მოცულობაში.

3. ინვესტიციების მოზიდვა – ინტეგრირებული ბაზარი, სტაბილური მარეგულირებელი გარემო და საერთო წესების მოქმედება ქმნის ხელსაყრელ პირობებს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) ზრდისთვის. ამის ეკონომიკური სარგებელი გამოიხატება როგორც ინვესტიციების მოცულობის ზრდით, ასევე ახალი სამუშაო ადგილების შექმნითა და ტექნოლოგიური ტრანსფერით.

4. პროდუქტიულობის გაუმჯობესება და ეკონომიკური ზრდა - როგორც წესი, ეკონომიკურ ინტეგრაციას რესურსების უკეთესი განაწილება და ტექნოლოგიების ტრანსფერი მოჰყვება. Baldwin-ი (2016) აჩვენებს, რომ განვითარებადმა ქვეყნებმა მონივნავე ეკონომიკებისგან აითვისეს ტექნოლოგიური და მმართველობითი ცოდნა, რამაც მათ მწარმოებლურობის გაუმჯობესებისა და უფრო მაღალი დამატებული ღირებულების მქონე დარგების განვითარების საშუალება მისცა. გაღრმავებული ეკონომიკური ინტეგრაციის პირობებში ბაზარი მცირე დარგებს ზრდის შესაძლებლობას უქმნის, ხოლო არაეფექტიან დარგებს განდევნის, მომხმარებელს კი საქონლისა და მომსახურების მრავალფეროვან არჩევანს სთავაზობს. ეფექტიანობაზე დაფუძნებული კონკურენცია წარმოების ხარჯებზე, ადამიანური და ტექნოლოგიური რესურსების თვისებრივ გაუმჯობესებაზე აისახება და საბოლოოდ ქვეყნის ეკონომიკურ წინსვლას

განაპირობებს. ემპირიულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით Wacziarg and Welch (2008) ასაბუთებენ, რომ ინტეგრაცია ვაჭრობის გახსნით ეკონომიკური ზრდის გაუმჯობესების წინაპირობებს ქმნის. ეს ძირითადად მიიღწევა რესურსების უფრო ეფექტიანი განაწილებითა და სექტორული ძვრებით. Grossman & Helpman (1991) მიხედვით ლიაობა საერთაშორისო კავშირებით ცოდნის გადადინებას უზრუნველყოფს, რაც გრძელვადიან ეკონომიკურ ზრდას უწყობს ხელს. Venables (2003) ხაზს უსვამს, რომ მართალია, რეგიონული ინტეგრაცია დარგების მიხედვით მოგებულ და დაზარალებულ ჯგუფებს წარმოშობს, ის ეკონომიკის საერთო ეფექტიანობას და მწარმოებლურობას აუმჯობესებს შრომისა და კაპიტალის ოპტიმალური განაწილების შედეგად.

5. მცირე და საშუალო ბიზნესის ინტეგრაცია რეგიონულ ბაზარზე – ინტეგრაციის შედეგად, მცირე და საშუალო საწარმოები (SMEs) იღებენ შესაძლებლობას, ჩაერთონ რეგიონულ ღირებულების ჯაჭვებში. ეს უზრუნველყოფს მათ ზრდასა და განვითარებას, რასაც ადასტურებს სექტორში ბრუნვის, დასაქმებისა და ექსპორტის მაჩვენებლების ზრდა.

6. სოციალური და ინფრასტრუქტურული განვითარება – რეგიონული თანამშრომლობა ხშირად მოიცავს ტრანსპორტულ ინფრასტრუქტურულ პროექტების განხორციელებას, რაც აუმჯობესებს ლოგისტიკურ კავშირებს და ზრდის რეგიონულ ინტეგრირებულობას. ამასთან, ინტეგრაცია ხელს უწყობს განათლების, შრომითი მობილობისა და ინოვაციების დონის ამაღლებას.

7. ფინანსური ბაზრების განვითარება – ეკონომიკური ინტეგრაცია ფინანსური ბაზრების ურთიერთკავშირს აღრმავებს და ქმნის დამატებით სარგებელს კაპიტალის მეტი მობილურობის, ფინანსური რისკების გადანაწილებისა და ეკონომიკური მოქნილობის სახით. სარგებელი მნიშვნელოვანწილად უკავშირდება გრძელვადიან პერიოდში რისკების გადანაწილებას, რაც Colacito & Croce (2010) შეფასებით, სასიცოცხლო ციკლის მანძილზე მოხმარების დაახლოებით 10%-ს შეადგენს. Lane (2008) მიხედვით, რეგიონული ბლოკებს, როგორებიცაა EU და ASEAN მაღალი შიდა რეგიონული ფინანსური ინტეგრაციის დონე აქვთ, ვიდრე იმ ქვეყნებს, რომლებიც ბლოკების წევრი არ არიან. ეს აუმჯობესებს როგორც კაპიტალის განაწილებას, ისე სამამულო შოკებზე რეაგირების უნარს.

8. მონეტარული და ფისკალური სტაბილურობის ხელშეწყობა – ინტეგრაციის მაღალი დონე შესაძ-

ლოა გულისხმობდეს მონეტარული პოლიტიკის კოორდინაციას ან ერთიან ვალუტას, რაც ამცირებს ინფლაციური რყევების რისკს და უზრუნველყოფს ფინანსურ სტაბილურობას (De Grauwe. 2018).

საერთო ჯამში, რეგიონული ეკონომიკური ინტეგრაციის შედეგად მიღებული ეკონომიკური სარგებელი გამოიხატება მაკროეკონომიკური და სექტორული მაჩვენებლების გაუმჯობესებით, რაც ქვეყნის კონკურენტუნარიანობისა და გრძელვადიანი მდგრადი განვითარების საფუძველს ქმნის.

რეგიონული ინტეგრაციის მნიშვნელობა საქართველოსთვის წარმოადგენს ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მექანიზმს, რომელიც საქართველოს სახელმწიფოებრივ განვითარების სხვადასხვა ასპექტზე პირდაპირ ზეგავლენას ახდენს. კერძოდ, ინტეგრაციული პროცესები უწყობენ ხელს ქვეყნის პოლიტიკური და ინსტიტუციური სისტემების გაძლიერებას, აგრეთვე ეროვნული უსაფრთხოების დონის ამაღლებას. ამგვარი თანამშრომლობა ხელს უწყობს საქართველოს გეოპოლიტიკური მოქმედების არეს გაფართოებას და მისი როლის გაძლიერებას საერთაშორისო არენაზე. გარდა ამისა, რეგიონული ინტეგრაცია ქმნის ხელსაყრელ პირობებს რეგიონში მშვიდობის, უსაფრთხოების და გრძელვადიანი სტაბილურობის მხარდასაჭერად. ინტეგრაცია ასევე წარმოადგენს იდენტობის კონსოლიდაციისა და კულტურული თვითმყოფადობის განვითარების მნიშვნელოვან რესურსს. ის უზრუნველყოფს კულტურული მრავალფეროვნების შენარჩუნებას და პოპულარიზაციას, რაც თავის მხრივ ხელს შეუწყობს როგორც კულტურის, ისე ტურიზმის სფეროების დინამიკურ განვითარებას. (Masclanis, 2025).

ამრიგად, რეგიონული ინტეგრაცია საქართველოსათვის არა მხოლოდ გეოპოლიტიკური და უსაფრთხოების საკითხების გადაწყვეტის ინსტრუმენტს წარმოადგენს, არამედ მის სტრატეგიულ ინტერესებში შედის ეროვნული იდენტობის გამტკიცება და კულტურული რესურსების მდგრადი განვითარება.

2. გლობალური და რეგიონული გამოწვევები XXI საუკუნეში - ეკონომიკური ინტეგრაციის ახალი კონტექსტი

გლობალური კრიზისები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს რეგიონულ ინტეგრაციაზე. XXI საუკუნეში მსოფლიო ეკონომიკამ რამდენიმე მასშტაბური სისტემური შოკი გადაიტანა, რომლებმაც არა მხოლოდ ეროვნული ეკონომიკური

პოლიტიკის პრიორიტეტები შეცვალა, არამედ სერიოზულად დააზიანა რეგიონული ინტეგრაციის პროცესების ტემპი და ხარისხი. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია შემდეგი: 2008-2009 წლების ფინანსური კრიზისი - გლობალური ფინანსური ინსტიტუტების (განსაკუთრებით ბანკების) გაუმართაობამ აჩვენა ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების რისკები. ქვეყნების ნაწილმა დაიწყო პროტექციონისტური პოლიტიკისკენ მიბრუნება (მექვაბიშვილი, 2021), რაც ეწინააღმდეგებოდა ღია ინტეგრაციის პრინციპებს; COVID-19 პანდემია (2020-2022 წწ.) გლობალური ჯანდაცვის კრიზისი გადაიზარდა ლოჯისტიკურ, ენერგეტიკულ და წარმოების შოკად (Silagadze et al, 2022). ქვეყნებმა დროებით დაკეტეს საზღვრები, რაც განსაკუთრებით მძიმედ აისახა რეგიონულ კავშირზე, სადაც მიმოსვლა კრიტიკულ როლს ასრულებს. რეგიონულ დონეზე საჭირო გახდა სწრაფი ადაპტაცია და ახალი თანამშრომლობის ფორმების ჩამოყალიბება (მაგ. ევროკავშირის ფარგლებში საერთო ვაქცინაციის პოლიტიკა); რუსეთ-უკრაინის ომი (2022-დან დღემდე) - ეს გეოპოლიტიკური კონფლიქტი განსაკუთრებული გავლენით მოქმედებს ევრაზიულ რეგიონზე და, შესაბამისად, საქართველოზეც. შავი ზღვის უსაფრთხოების გაუარესება, ლოგისტიკური მარშრუტების ცვლილება და ახალი ენერგეტიკული პარტნიორობის საჭიროება ცვლის რეგიონული ინტეგრაციის პრიორიტეტებს. ეს კრიზისები მიუთითებს, რომ გლობალური ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების პირობებში, რეგიონული ინტეგრაცია შეუძლებელია იყოს სტატიკური და ინერციული პროცესი. საჭიროა მორგება ახალ რეალობასა და რისკებთან.

რეგიონულ ინტეგრაციაზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს გეოპოლიტიკური დაძაბულობები და ეკონომიკური ტრანსფორმაცია. გლობალური კონკურენციის ახალი ერა, განსაკუთრებით დასავლეთსა და აღმოსავლეთს შორის ეკონომიკურ და ტექნოლოგიურ დაპირისპირებაში, ასახვას პოულობს რეგიონულ ინტეგრაციაშიც. გეოპოლიტიკური დაძაბულობები მრავალჯერ ინვესტს რეგიონული კავშირების რევიზიას ან ინტეგრაციული პროცესების შენელებას. მაგალითად: რუსეთის იზოლაციამ დასავლური სამყაროდან და EU-ს მიმართ პოლიტიკური უნდობლობის ზრდამ ამ სივრცეში ინტეგრაციის ხარისხი შეასუსტა; ჩინეთის "ერთი სარტყელი, ერთი გზის" ინიციატივამ გამოიწვია ახალი ეკონომიკური ბლოკების და ინფრასტრუქტურული ალიანსების ჩამოყალიბება

ევრაზიულ რეგიონში; ევროკავშირმა, BREXIT-ის შემდეგ, ინტეგრაციის უფრო ღრმა მოდელი აირჩია შიდა კონსოლიდაციისთვის. ეკონომიკური ტრანსფორმაცია მოიცავს ასევე: მწარმოებლობის გადანაწილებას აზიის ქვეყნებისკენ; ციფრული ეკონომიკის გაძლიერებას და რეგიონულ პლატფორმებზე დამყარებულ თანამშრომლობას; ენერგეტიკული პოლიტიკის გადახედვას — ენერგორესურსებზე წვდომა ხდება გეოპოლიტიკური თამაშის ინსტრუმენტი.

კლიმატური გამოწვევები და ენერგეტიკული ტრანზიცია მნიშვნელოვანი ფაქტორები ხდება რეგიონული ინტეგრაციის დღის წესრიგში. ახალი „მწვანე პოლიტიკები“, როგორცაა: ევროკავშირის მწვანე შეთანხმება (Green Deal); დეკარბონიზაციის მიზნები მსოფლიო მასშტაბით; ენერგოეფექტურობაზე ორიენტირებული ინიციატივები. ეს „პოლიტიკები“ ქმნიან აუცილებლობას, რომ რეგიონული ინტეგრაციის ფარგლებში ქვეყნები უკეთ კოორდინირდნენ რესურსების მართვასა და ეკოლოგიური უსაფრთხოების საკითხებში. ენერგეტიკული თანამშრომლობა ხდება ერთ-ერთი მთავარი მიმართულება – მაგ., საქართველო მნიშვნელოვან პოზიციას იკავებს შავი ზღვის ენერგეტიკულ პროექტებში (მაგ. „შავი ზღვის წყალქვეშა კაბელი“). ამავე დროს, ენერგორესურსებზე დამოკიდებული რეგიონების (მაგ. EEU ან კასპიისპირა ქვეყნები) დამოკიდებულება რუსეთზე ან სპონტანურ ბაზარზე ზრდის არასტაბილურობის რისკებს. ამიტომ ენერგეტიკული დივერსიფიკაცია და განახლებადი ენერგიის განვითარება ხდება ერთ-ერთი სტრატეგიული მიმართულება.

რეგიონული ინტეგრაციის ამგვარი შენელების პირობებში გაჩნდა რეფორმირების საჭიროება. თანამედროვე გამოწვევების ფონზე ტრადიციულმა რეგიონულმა ინტეგრაციულმა პლატფორმებმა მნიშვნელოვანი სტრუქტურული და ინსტიტუციური პრობლემები აჩვენა: რეგიონული გაერთიანებების (მაგ., EEU, ECOWAS, MERCOSUR) არათანაბარი განვითარება; პოლიტიკურ საკითხებზე კონსენსუსის მიღწევის სირთულე; გარე საფრთხეების მიმართ არასაკმარისი რეაგირება. ამის შედეგად მიმდინარეობს პლატფორმების რეფორმირების და განახლების პროცესები. ახალი მიდგომები მოიცავს: მოდულური ინტეგრაციის მოდელს („საერთო ბაზარი–მაშინ, როცა ქვეყნები ირჩევენ ჩართულობის დონეს“); ინტეგრაციის ფუნქციური მიდგომა (კონკრეტულ სექტორებზე – ენერგეტიკა, ტრანსპორტი, ციფრული პოლიტიკა); მულტივექტორუ-

ლობა – ერთი ქვეყნის ჩართულობა ერთდროულად რამდენიმე რეგიონულ ინიციატივაში.

განხილული ტენდენციები ცხადყოფს, რომ რეგიონული ინტეგრაცია მომავალშიც შეინარჩუნებს მნიშვნელოვან როლს საერთაშორისო თანამშრომლობის პროცესში, თუმცა მისი ფორმა და შინაარსი იცვლება. მას სჭირდება მეტი მოქნილობა და ადაპტაციის უნარი, ინკლუზიურობა და მდგრადი განვითარებაზე ორიენტირებულობა, ასევე კონცენტრირება კონკრეტული მიმართულებების გაძლიერებაზე, როგორცაა ტრანსპორტი, ენერგეტიკა, ვაჭრობა და უსაფრთხოება. ამ პროცესების ფონზე საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია სწორი პლატფორმებისა და სტრატეგიული პარტნიორობების შერჩევა, რაც გაზრდის ეროვნული ინტერესების დაცვისა და განვითარების შესაძლებლობებს.

3. ინტეგრაციულ პროცესებში საქართველოს მონაწილეობის მაჩვენებლების ანალიზი

საქართველოს საგარეო ვაჭრობის სტრუქტურისა და დინამიკის მნიშვნელოვანი განმაპირობებელი ფაქტორია რეგიონული ეკონომიკური ინტეგრაცია. ორი უდიდესი ბაზარი, რომლებთანაც საქართველოს აქვს გაფორმებული თავისუფალი სავაჭრო შეთანხმებები ევროკავშირი და ჩინეთია. ამ შეთანხმებების ამოქმედებამდელი, წინასწარი ანალიზისა და ამოქმედების შემდგომი, ფაქტობრივად მიღწეული შედეგების შედარებით შესაძლებელია როგორც მიღებული მოგებების დადგენა, ისე გამოწვევების იდენტიფიცირება. DCFTA-ს წინასწარი კვლევების მიხედვით, რამდენიმე მნიშვნელოვანი შედეგი იყო მოსალოდნელი, კერძოდ, ტარიფების ლიბერალიზაციისა და ბაზარზე გაზრდილი წვდომის შედეგად, ევროკავშირში საქართველოს ექსპორტის ზრდა; სტრუქტურული ცვლილებები, ბიზნესის მოდერნიზაცია და საქონლის ხარისხის ამაღლება; რეგულირების სფეროში ჰარმონიზაცია და მაკროეკონომიკური მოგებები გაზრდილი ექსპორტისა და მწარმოებლურობის გამო (Adarov et al., 2015) გრძელვადიან პერსპექტივაში, ნავარაუდევია იყო მთლიანი სამამულო პროდუქტის 4.3%-ით ზრდა. ასევე, ექსპორტის 12%-ით და იმპორტის 7.5%-ით ზრდა, რაც საქართველოს სავაჭრო ბალანსზე გაუმჯობესების მიმართულებით იმოქმედებდა. არსებობდა, ასევე, საშუალო ხელფასის 3.6-პროცენტიანი ზრდის და სამომხმარებლო ინდექსის 0.6% კლების პროგნოზი (European Commission, 2012).

DCFTA-ს ამოქმედებიდან 10 წლის შემდეგ, 2024 წლისთვის ევროკავშირში საქართველოს ექსპორტი დაახლოებით 46%-ით არის გაზრდილი, იმპორტი იმატებდა გაცილებით სწრაფად და ის გაზრდილია, დაახლოებით, 146%-ით, რაც, ფაქტობრივად, ევროკავშირთან სავაჭრო დეფიციტის გაღრმავების მიზეზია. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, 2024 წელს ევროკავშირთან ვაჭრობა საქართველოს მთლიანი ვაჭრობის 22%-ს შეადგენდა, ამ ხნის განმავლობაში საქონლის ექსპორტი აბსოლუტური გამოსახულებით გაიზარდა და 6.56 მლრდ დოლარს მიაღწია, ხოლო საგარეო ვაჭრობა გაიზარდა დაახლოებით 2.5-ჯერ. თუ 2013 წელს ექსპორტისა და იმპორტის ჯამური მაჩვენებელი ევროკავშირთან შეადგენდა დაახლოებით 1.8 მლრდ აშშ დოლარს, 2023 წლის ბოლოსთვის ეს იყო 4.5 მლრდ აშშ დოლარი. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) სტრუქტურაში ევროკავშირის წილი მუდმივად მაღალია – 2023 წლის მონაცემებით, ევროკავშირის ქვეყნებიდან განხორციელებული ინვესტიციები შეადგენდა მთლიანი FDI-ს დაახლოებით 43%-ს. ძირითადი ინვესტიორები ევროკავშირში არიან ნიდერლანდები, გერმანია, საფრანგეთი და ჩეხეთი, რომლებიც უმეტესად ხორციელებენ ინვესტიციებს ენერგეტიკის, ფინანსური მომსახურებისა და მწარმოებელი ინდუსტრიის სექტორებში.

მიუხედავად ამისა, ევროკავშირთან ვაჭრობა სტრუქტურულად რჩება კონცენტრირებული რამდენიმე სასაქონლო კატეგორიაზე. ამდენად, სტრუქტურული ტრანსფორმაციის თვალსაზრისით DCFTA-ს გავლენა შეიძლება შეფასდეს როგორც სუსტად გამოხატული. მისი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა მარეგულირებელი ნორმებისა და სტანდარტების ჰარმონიზაცია, რაც სრულად ვერ მოხერხდა. იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში მოქმედი ფირმების უდიდესი ნაწილი არის მცირე და საშუალო ბიზნესი, მათი ტექნოლოგიური და სტრუქტურული მოდერნიზაცია უმნიშვნელოვანესია თავისუფალი ვაჭრობის უპირატესობებით სარგებლობისთვის, ასევე, ექსპორტის დივერსიფიკაციისთვის. რაც შეეხება ინვესტიციების ნახალისებას, DCFTA-ს ჩარჩოში თავისუფალი ვაჭრობის შესაძლებლობასთან ერთად, მისი მთავარი ფაქტორია მარეგულირებელი გარემოს პროგნოზირებადობა (Jamagidze, 2019), ზოგიერთ სექტორში გაიზარდა აქტივობა, როგორებიცაა სასურსათო, ლოგისტიკური და ტურიზმთან დაკავშირებული სექტორები, მაგრამ

აგრეგირებულ დონეზე შედეგები მოსალოდნელზე სუსტად გამოხატული აღმოჩნდა.

საქართველო-ჩინეთის თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმება ძალაშია 2018 წლიდან. წინასწარი შეფასებებით, მის ამოქმედებას უნდა მოჰყოლოდა საქართველოს ჩინეთში ექსპორტი ზრდა 9%-ით, ხოლო იმპორტის ზრდა 1.69%-ით (PMCG, 2015). გრძელვადიან პერიოდში კი ნავარაუდები იყო საქართველო-ჩინეთის ვაჭრობის გაორმაგება (Fuenfzig, 2016). იმპორტიდან საგადასახადო შემოსავლების შემცირება 0.5%-ით, ხოლო სატარიფო შემოსავლების შემცირება 11.7%-ით. ასევე, საქართველოს მსპ-ს უმნიშვნელოდ, 0.05%-ით უნდა გაზრდილიყო. თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებას განსაკუთრებით დიდი ეფექტი უნდა ჰქონოდა ისეთ დარგებზე, როგორებიცაა ღვინო, ალკოჰოლური სასმელები, საფეიქრო წარმოება და მანქანა-მონწყობილობები.

შეთანხმების ამოქმედების შემდეგ, მიმდინარე მონაცემების ანალიზი ცხადყოფს, მთლიან ვაჭრობაზე მისი გავლენა დადებითი იყო. ჩინეთთან ექსპორტი და იმპორტი გაიზარდა, კერძოდ 2020 წელს საქართველოს ექსპორტმა ჩინეთში 477.2 მლნ აშშ დოლარს მიაღწია და ჩინეთი საქართველოს მონინავე საექსპორტო ბაზარი გახდა, თუმცა 2023-დან 2024 წლებში ექსპორტის კლება დაფიქსირდა და შეადგინა 303.1 მლნ დოლარი. რაც შეეხება იმპორტს, ის ყოველწლიურად იზრდება და 2018 წელთან შედარებით 93%-ით არის გაზრდილი. ამდენად, საქართველო-ჩინეთის ვაჭრობის გაზრდა იმპორტის ზრდის წილად მოდის და საქართველოს სავაჭრო დეფიციტის გაღრმავებით ხასიათდება განსახილველ პერიოდში. 2024 წელს სავაჭრო ბრუნვა 1.92 მლრდ დოლარს გაუტოლდა, რაც 17%-იან ზრდას ნიშნავს წინა წელთან შედარებით. ჩინეთი სიდიდით მეოთხე სავაჭრო პარტნიორი გახდა, დაახლოებით საქართველოს ვაჭრობის 8.2%-იანი წილით. (წყარო: საქსტატი).

ჩინეთთან თავისუფალი სავაჭრო ხელშეკრულების უპირატესობა დიდ აზიურ ბაზრებთან გაზრდილი წვდომაა. ჩინეთის შეთხვევაშიც მთავარ გამოწვევად რჩება სავაჭრო დეფიციტი და არახელსაყრელი სავაჭრო სტრუქტურა, რომელშიც საქართველო დაბალი დამატებული ღირებულების მქონე ექსპორტით და სამრეწველო საქონლის იმპორტით არის წარმოდგენილი. ნათელია, რომ საქართველოსთვის ეკონომიკური ინტეგრაციის უპირატესობებით სარგებლობა დამოკიდებულია ეკონომიკური პოლიტიკის სხვა ისეთ თანმდევ ნაბიჯებზე, როგორებიცაა სამრეწველო პოლიტიკა საექსპორტო დარგების ხელშეწყობისთვის და

დარგების ტექნოლოგიური მოდერნიზაცია.

მსპ-ში საქართველოს ექსპორტის წილისა და საგარეო ვაჭრობის წილის დინამიკა 2010-2024 წლებში გვიჩვენებს, რომ ქვეყნის საგარეო კავშირები და ინტეგრაცია გაღრმავდა. 2010 წლიდან საქართველოს საგარეო ვაჭრობის კვოტა საშუალო მსოფლიო მაჩვენებელზე მაღალი იყო და 80%-ს აღემატებოდა, ხოლო 2014 წლის შემდეგ მისი ზრდა უფრო დაჩქარდა და 2019 წლისთვის 117%-ს მიაღწია. ამავე პერიოდში საქსპორტო კვოტა 35%-დან 54%-მდე გაიზარდა. ამდენად, სტრუქტურულად საქართველოს ეკონომიკა საგარეო სავაჭრო კავშირებზე მაღალ დამოკიდებულებას ავლენს, რაც დასავლეთსა და აღმოსავლეთს შორის მისი საკვანძო ფუნქციების შემდგომი გაძლიერების და ღირებულების გლობალურ ჯაჭვში ინტეგრირების გაღრმავების აუცილებლობას უსვამს ხაზს. გეოსტრატეგიული უპირატესობის სრულფასოვანი გამოყენება რეგიონული ინტეგრაციის ფარგლებში ქვეყნის როლის განმტკიცების მთავარი ფაქტორია.

4. საქართველოს სტრატეგიული პრიორიტეტები რეგიონული ინტეგრაციის პროცესში

საქართველო ღია სავაჭრო პოლიტიკით და რეგიონულ სავაჭრო შეთანხმებებში აქტიური ჩართულობით ეკონომიკური ინტეგრაციის სარგებლის მაქსიმიზაციას ცდილობს. მსოფლიოში ინტეგრაციული პროცესების განვითარების დაგროვილი გამოცდილება მოწმობს, რომ ინტეგრაციის სავაჭრო და კეთილდღეობის სარგებელი არაა ერთმნიშვნელოვნად გარანტირებული (Freund and Ornelas, 2010). ის დამოკიდებულია როგორც ქვეყნის მახასიათებლებზე, ისე რეგიონული შეთანხმების სიღრმეზე, შინაარსსა და დანერგვის თავისებურებებზე. სარგებლისა და დანაკარგების თვალსაზრისით უწინარესად, მნიშვნელობა აქვს ინტეგრაციის მონაწილე ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების დონეს. ინტეგრაციის სანჯის ეტაპზე შედარებით სუსტ ქვეყნებს დამატებითი ეკონომიკურ და ინსტიტუციური მხარდაჭერა სჭირდებათ პარტნიორი ქვეყნების მხრიდან. ამასთან, რაც უფრო სუსტი ეკონომიკის მქონეა მონაწილე ქვეყანა, მით უფრო დიდია საფრთხე იმისა, რომ ის დარჩეს კონცენტრირებული დაბალი დამატებული ღირებულების სექტორებზე და პროდუქტიულობისა და კონკურენტუნარიანობის ზრდით საკმარისად ვერ ისარგებლოს (Felipe et al, 2014). რეგიონული ინტეგრაციის პროცესში საქართველოს როლისა და სტრატეგიული პრიორიტეტების

შესასწავლად, აუცილებელია რამდენიმე ძირითადი მიმართულების განხილვა: საქართველოს გეოპოლიტიკური და გეოეკონომიკური მნიშვნელობის შეფასება რეგიონულ დონეზე; ქვეყნის ჩართულობა რეგიონულ ორგანიზაციებსა და ინიციატივებში და იმ პრიორიტეტების გამოვლენას, რომლებიც საქართველოს რეგიონულ ინტეგრაციაში წარმოადგენს; ასევე იმ მთავარი დაბრკოლებების გაანალიზებას, რომლებიც ქვეყანას რეგიონული თანამშრომლობის გზაზე ექმნება.

განვითარების სტრატეგიული მიმართულებებს შორის ტრანსპორტისა და ლოგისტიკის განვითარება ერთ-ერთი საკვანძო სფეროა. საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა წარმოადგენს მნიშვნელოვან უპირატესობას, რაც განაპირობებს ქვეყნის სტრატეგიულ როლს ტრანსკონტინენტურ სატრანზიტო ქსელებში (Papava, 2021). ქვეყანა ჩართულია ისეთ მსხვილ მარშრუტებში, როგორებიცაა: ა) Middle Corridor მარშრუტი ჩინეთიდან ცენტრალურ აზიასა და კავკასიაზე გავლით ევროპამდე, რომელიც 2022 წელს რუსეთ-უკრაინის ომის ფონზე მნიშვნელოვნად გააქტიურდა. მსოფლიო ბანკის მიხედვით, 2030 წლისთვის ამ მარშრუტის ტვირთბრუნვამ შესაძლოა 30-40 მილიონ ტონას გადააჭარბოს, რის 15-20% საქართველოს გავლით უნდა განხორციელდეს (World Bank, 2023). ბ) TRACECA და BRI – რეგიონული ინიციატივები, რომლებიც მოითხოვს სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციას, მათ შორის სარკინიგზო ქსელებისა და პორტების გაძლიერებას. გ) ანაკლიის ღრმანელოვანი პორტის პროექტი – პოტენციურად გახდება შავი ზღვის რეგიონში ერთ-ერთი ყველაზე ღრმა და კონკურენტუნარიანი პორტი, რომელსაც ექნება 100 მილიონ ტონამდე ტვირთბრუნვის სიმძლავრე სრული განვითარების ფაზაში. დ) მულტიმოდალური ლოგისტიკური ცენტრების განვითარება (მაგალითად, რუსთავეში, ქუთაისში და ფოთში) – ხელს შეუწყობს ტრანზიტის მოქნილობასა და ტვირთების გადამუშავების სისწრაფეს.

საქართველოს ენერგეტიკული პოტენციალი ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვნად ითვლება რეგიონში, განსაკუთრებით ჰიდროენერგიისა და განახლებადი რესურსების კუთხით. ქვეყანაში მხოლოდ ჰიდროენერგიის პოტენციალის 25%-ია ათვისებული, ხოლო ტექნიკურად ხელმისაწვდომი რესურსი 15 მლრდ კვტ/სთ-ზე მეტს შეადგენს. განახლებადი ენერგიის მიმართულებით საქართველოს შეუძლია მნიშვნელოვანი როლი შეასრულოს ევროკავშირის მწვანე ენერგეტიკულ

ტრანზიციაში. ევროპის ენერგეტიკული გაერთიანების პრიორიტეტულ პროექტებში ჩართვისთვის შავი ზღვის წყალქვეშა ენერგოკაბელის პროექტი (Georgia-Romania Interconnector) უმნიშვნელოვანესია. ამასთან, აუცილებელია ენერგეტიკული უსაფრთხოების ინტეგრირებული სტრატეგიის შემუშავება ევროკავშირთან, და მეზობელ ქვეყნებთან, აზერბაიჯანთან და თურქეთთან ერთად, კავშირების დივერსიფიცირებისა და ბაზრებზე წვდომის გაფართოების მიზნით.

იმის გათვალისწინებით, რომ ციფრული ეკონომიკა განვითარებული ეკონომიკების საყრდენია, ციფრული ინტეგრაცია პრიორიტეტულ მიმართულებებს შორის აუცილებლად უნდა აისახოს. 2022 წლის მონაცემებით, საქართველოში IT სექტორი წლიურად 20%-ზე მეტით იზრდება, რაც მიუთითებს მოთხოვნის ზრდასა და ინოვაციური ბიზნესების ჩამოყალიბების ტენდენციაზე; ფინტექ სექტორის განვითარება, მონაცემთა ცენტრებზე წვდომა და უსაფრთხო ციფრული სერვისების მზარდი მიწოდება საქართველოს რეგიონულ ციფრულ ჰაბად ჩამოყალიბების პერსპექტივას აჩენს (Veshapidze et al, 2024). ევროკავშირის ციფრული ვაჭრობის სტანდარტებთან დაახლოება, მათ შორის ელექტრონული ხელმოწერის, პერსონალური მონაცემების დაცვისა და კიბერუსაფრთხოების მიმართულებით, ციფრულ ინტეგრაციას დააჩქარებს. ცხადია, ადამიანური კაპიტალის გაძლიერება ამ სფეროში კრიტიკულად მნიშვნელოვანია. სწავლისა და სწავლების ევროპული ჩარჩოს (EQF) დანერგვა და პროფესიული განათლების გაფართოება რეგიონული მოთხოვნებზე მორგების აუცილებლობას წარმოადგენს. 2023 წელს პროფესიული განათლების კურსდამთავრებულთა წილი შრომის ბაზარზე მხოლოდ 5.3% იყო, რაც მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ევროპულ სტანდარტებს. ბოლო წლების ინიციატივები, როგორიცაა "ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტოს" პროგრამები, მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ახალგაზრდების ციფრულ უნარებზე დაფუძნებული დასაქმების ზრდას.

ინოვაციების გლობალური ინდექსის მიხედვით, 2025 წელს საქართველო 56-ე პოზიციას იკავებს 132 ქვეყანას შორის 31.2 ქულით. პანდემიამდელ პერიოდში მას გაცილებით მაღალი შეფასება ჰქონდა (იკავებდა 48-ე ადგილს 36.9 ქულით). ის ჩამორჩება ევროკავშირის ქვეყნების საშუალო (46 ქულა) მაჩვენებელს, რაც აისახება ადამიანური კაპიტალის და სამეცნიერო კვლევებისა და განვითარების პროცესში არსებული ხარვეზებით (WIPO, 2025). ახალი

საქონლის შექმნის ტემპი და ტექნოლოგიატევადი და კვალიფიკაციატევადი დარგების განვითარების დონე სუსტია. გაღრმავებულ ეკონომიკურ, მარეგულირებელ და ინსტიტუციურ ინტეგრაციას შეუძლია წვლილის შეტანა ინოვაციურ განვითარებაში, უზინარესად სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პროგრამებისა და დაფინანსების ინსტრუმენტებზე წვდომით და ცოდნის გადადინებების ეფექტებით.

აღნიშნული პრიორიტეტული მიმართულებების ძირითადი რისკებს შორის უნდა აღინიშნოს:

1. გეოპოლიტიკური არასტაბილურობა, რეგიონში მიმდინარე კონფლიქტები და დაძაბულობები (მაგალითად, რუსეთის აგრესია უკრაინაში, ევრაზიული ეკონომიკური კავშირის არასტაბილურობა) ქმნის სერიოზულ საფრთხეს რეგიონული სატრანსპორტო, ენერგეტიკული და ვაჭრობის ქსელების შეუფერხებელი მუშაობისთვის, რაც ზღუდავს ინტეგრაციის სარგებლის სრულად გამოყენების შესაძლებლობას.

2. ვაჭრობის მეტისმეტად მაღალი გეოგრაფიული კონცენტრაცია, დამოკიდებულება რამდენიმე მთავარ სავაჭრო და საინვესტიციო პარტნიორზე ზრდის გარე შოკებისადმი მოწყვლადობას და ნებისმიერი ეკონომიკური რყევა აღნიშნულ ქვეყნებში პირდაპირ აისახება ქვეყნის ეკონომიკურ მაჩვენებლებზე.

3. ინსტიტუციური სისუსტეები. ინტეგრაციის მექანიზმების ეფექტიანად ფუნქციონირებას აფერხებს ისეთი სისტემური პრობლემები, როგორიცაა გაჭიანურებული რეფორმები, გადაწყვეტილებათა დაბალი ეფექტიანობა და წესების არათანმიმდევრული შესრულება. ეს ქმნის ბარიერებს ინტეგრაციის სარგებლის ოპტიმალურ ათვისებაში.

ამგვარად, რეგიონული ინტეგრაციის პროცესების პარალელურად აუცილებელია რისკების მართვა, რაც მოიცავს ეკონომიკური დივერსიფიკაციის პოლიტიკის გაძლიერებას; სტრატეგიული პარტნიორული კავშირების დაბალანსებას და გეოპოლიტიკური მოვლენების ანალიზსა და ადაპტაციურ პოლიტიკას.

დასკვნა

კვლევამ ნათლად დაადასტურა, რომ რეგიონული ინტეგრაციის პროცესი წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე დინამიკურ პროცესს თანამედროვე გლობალურ ეკონომიკურ და საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში. საქართველოს გეოპოლიტიკური მდებარეობის გათვალისწინებით, რეგიონული ინტეგრაციაში აქტიური ჩართულობა აღარ მოიაზრება

მხოლოდ როგორც პოლიტიკური არჩევანი, არამედ ის წარმოადგენს მნიშვნელოვანი წინაპირობას ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების და ეროვნული სტაბილურობის უზრუნველყოფისთვის.

რეგიონული ინტეგრაცია გარდამავალი ეტაპის წინაშე დგას, რის გამოც გლობალური გამოწვევების (როგორიცაა პანდემია, ომები და კლიმატის ცვლილებები) პირობებში რეგიონში შიდა კავშირების მნიშვნელობა მნიშვნელოვნად გაზრდილია; საქართველოსთვის რეგიონული ინტეგრაცია არის ერთ-ერთი სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი განვითარების ბერკეტი, რომელიც უზრუნველყოფს ეკონომიკურ დივერსიფიკაციას, სატრანსპორტო და ენერგეტიკულ ჰაბად ტრანსფორმირებას, ასევე საერთაშორისო სავაჭრო კავშირების გაძლიერებას; ინტეგრაციის შედეგად მიღებული სარგებელი გამოიხატება საგარეო ვაჭრობის ზრდაში, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაში, ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელებაში და სტანდარტიზაციის პროცესების ჰარმონიზაციაში; ამასთანავე, საქართველოს საგარეო და სამინაო ეკონომიკურ პოლიტიკაში აუცილებელია ინსტიტუციური და ეკონომიკური რეფორმების უწყვეტი გაგრძელება, რათა რეგიონული ინტეგრაციის სარგებელი მაქსიმალურად რეალიზდეს.

რეგიონული ეკონომიკური ინტეგრაციის პროცესის ეფექტური განხორციელებისთვის რეკომენდირებულია ეკონომიკური და ინსტიტუციური პოლიტიკის სისტემური და მიზნობრივი გაუმჯობესება, მათ შორის: ერთიანი რეგიონული ინტეგრაციის სტრატეგიის შემუშავება, რომელიც მოიცავს ინფრასტრუქტურული განვითარებას, საგადასახადო და სავაჭრო პოლიტიკის ჰარმონიზაციას რეგიონულ კონტექსტში; ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება; ციფრული ეკონომიკის ინტეგრაციის გაძლიერება ეროვნული ციფრული სტრატეგიის ფორმირების გზით, რომელიც დააკავშირებს ქვეყანას რეგიონულ და გლობალურ პლატფორმებთან, მათ შორის, ევროპულ ციფრულ ერთიან ბაზართან; განათლებისა და პროფესიული მომზადების სისტემის მოდერნიზება, შრომის ბაზრის რეგიონის სპეციფიკიდან გამომდინარე; აქტიური ჩართულობის გაგრძელება რეგიონულ და გლობალურ პლატფორმებში როგორცაა ევროკავშირი, შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაცია, GUAM, ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო კორიდორი და ჩინეთის „ერთი სარტყელი, ერთი გზა“ ინიციატივა. ამ მიმართულებებით გონივრული პოზიციონირება, სწრაფი

და მიზნობრივი განვითარება უზრუნველყოფს ეკონომიკურ ზრდას, უსაფრთხოების გაძლიერებასა და საერთაშორისო ასპარეზზე პოზიციების განმტკიცებას.

საქართველოს პოზიციონირება გლობალიზაციის წინააღმდეგობების პირობებში და რეგიონულ ინტეგრაციულ პროცესებში ოპტიმალური ჩართულობის უზრუნველყოფა, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია.

გლობალიზაციის წინააღმდეგობების ეფექტიანი დაძლევის მიზნით, საქართველოსთვის პრიორიტეტულია საკუთარი გეოპოლიტიკური და ეკონომიკური პოზიციონირების გააზრება და ოპტიმალური ინტეგრაცია მიმდინარე რეგიონულ ინტეგრაციულ პროცესებში. აუცილებელია ქვეყნის აქტიური მონაწილეობა საერთაშორისო და რეგიონულ გაერთიანებებში, რაც ხელს შეუწყობს ეკონომიკური კავშირების გაძლიერებას და ინფრასტრუქტურული პოტენციალის სრულფასოვან რეალიზაციას.

მნიშვნელოვანია, რომ ევროკავშირთან პოლიტიკური და ეკონომიკური დაახლოების პარალელურად, საქართველო შეეცადოს მაქსიმალურად გამოიყენოს თავისი სატრანზიტო უპირატესობები, განსაკუთრებით სამხრეთ კავკასიის დერეფნის გამტარუნარიანობის ზრდის კონტექსტში. ამ პროცესში განსაკუთრებული როლი ენიჭება სტრატეგიული თანამშრომლობის განვითარებას ისეთ მეზობელ და პარტნიორ ქვეყნებთან, როგორებიცაა აზერბაიჯანი და თურქეთი.

გარდა ამისა, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს თანამშრომლობის გაღრმავებას იმ სახელმწიფოებთან, რომლებიც დაინტერესებული არიან აღნიშნული სავაჭრო-სატრანზიტო მარშრუტის გამოყენებით. ეს ქვეყნები მოიცავს, პირველ რიგში, რუსეთის ფედერაციასა და მის ავტონომიურ ერთეულებს, ასევე თურქმენეთს, ყაზახეთს, უზბეკეთს, ცენტრალური აზიის სხვა ქვეყნებსა და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონს, სადაც წამყვან პარტნიორად განიხილება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა.

საერთაშორისო ეკონომიკურ სისტემაში საქართველოს წარმატებული ინტეგრაციისთვის აუცილებელია, პარალელურად განვითარდეს და დივერსიფიცირდეს ეკონომიკური ურთიერთობები მსოფლიოს სხვა რეგიონებთანაც — განსაკუთრებით აშშ-სთან და სხვა სტრატეგიულ პარტნიორებთან, რაც უნდა მოხდეს ქვეყნის გრძელვადიანი ეროვნული ინტერესებისა და უსაფრთხოების პრიორიტეტების გათვალისწინებით.